

ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี

Emotional Intelligence Factors Affecting the Active Learning
Management of Early Childhood Teachers in Pathum Thani Province

กุลชาติ พันธวรกุล¹ และเมษา นวลศรี^{2,*}
Kullachat Pantuworakul¹ and Mesa Nuansri^{2,*}

(Received: July 12, 2025; Revised: September 9, 2025; Accepted: September 10, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย 2) ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย และ 3) ศึกษาปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 300 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงด้านความฉลาดทางอารมณ์เท่ากับ 0.95 และด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า (1) ความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.60) (2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.53) และ (3) ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านทักษะทางสังคม และด้านความเข้าใจผู้อื่น โดยมีประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 88.10

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์ ครูปฐมวัย การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ความตระหนักรู้ในตนเอง

¹ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี 13180

Program of Early Childhood Education, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Pathum Thani 13180

² สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี 13180

Program of Chemistry and General Science, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Pathum Thani 13180

* Corresponding author, e-mail: mesa@vru.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to: (1) study the emotional intelligence of early childhood teachers, (2) investigate their implementation of active learning, and (3) explore the emotional intelligence factors that influence active learning management among early childhood teachers in Pathum Thani Province. The sample consisted of 300 teachers under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office, selected through multi-stage random sampling. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire, with reliability coefficients of 0.95 for the emotional intelligence scale and 0.96 for the active learning management scale. Data were analysed using percentages, means, standard deviations, and stepwise multiple regression.

The research findings revealed that: (1) the overall emotional intelligence of early childhood teachers was at a high level ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.60); (2) the overall level of active learning management was also high ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.53); and (3) emotional intelligence factors significantly influencing active learning management were self-awareness, social skills, and empathy, which together accounted for 88.10% of the predictive variance.

Keywords: Emotional intelligence, Early childhood teachers, Active learning management, Self-awareness

บทนำ

ครูปฐมวัยจึงถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญรองจากผู้ปกครองในการวางรากฐาน การพัฒนาเด็กให้เติบโตอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งในด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ ตลอดจนเป็นต้นแบบ ที่ดีให้กับเด็ก หากครูขาดความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กวัยนี้ รวมถึงขาดความมุ่งมั่นในการส่งเสริม พัฒนาเด็ก ย่อมส่งผลเสียต่อเด็กทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม ในอนาคตได้เช่นกัน (รัตนวดี รอดภิรมย์, 2565)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ด้วยการปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้เด็กคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ จนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มุ่งเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ที่เชื่อมโยงกับความรู้ จากประสบการณ์เดิม เด็กจะได้เผชิญสถานการณ์ที่หลากหลายและฝึกหาแนวทางในการแก้ปัญหา

ด้วยวิธีการต่างๆ ส่วนครูมีบทบาทในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อและจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความหมาย ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนผ่านการปฏิสัมพันธ์เชิงบวก กระตุ้นให้เด็กสืบเสาะหาคำตอบได้ด้วยตนเอง (นพวรรณ มาสร้อย และปณัฐชนัน จารุชัยนิวัฒน์, 2564; กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในทุกด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เลือกเรียนตามความสนใจ และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์หลากหลาย พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูและผู้บริหารปรับแนวทางการจัดการศึกษาให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครูสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีนัยสำคัญ ดังเช่น ผลการวิจัยของ พงศกร พรหมเรืองโชติ (2562) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ Valente, Monteiro and Lourenco (2019) พบว่า ครูที่มีความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดีจะสามารถจัดการชั้นเรียนได้ดีด้วย และยังสอดคล้องกับ Golden (2024) ที่อธิบายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ครูส่งผลต่อแรงจูงใจและการเรียนรู้ของนักเรียนจากการสังเคราะห์แนวคิดด้านความฉลาดทางอารมณ์ของนักการศึกษา พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง 3) แรงจูงใจภายใน 4) ความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น และ 5) ทักษะทางสังคม ซึ่งทั้ง 5 ปัจจัยนี้ล้วนมีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Goleman, 1995; Bhoumick, 2018; ศุภณัฐ ปานทอง และเอี่ยมพร หลินเจริญ, 2567)

จากเหตุผลและข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู แต่ในบริบทของการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัยซึ่งมีความจำเพาะและละเอียดอ่อน พบว่า ยังไม่มีผลการวิจัยที่ยืนยันชัดเจนว่า มีปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ของครูใดบ้างที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย ซึ่งการมีความเข้าใจในปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์จะช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถวางแผน ออกแบบ และดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี โดยมุ่งหวังให้ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของครูปฐมวัยให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ยกระดับการศึกษาในระดับปฐมวัย และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างรอบด้านและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

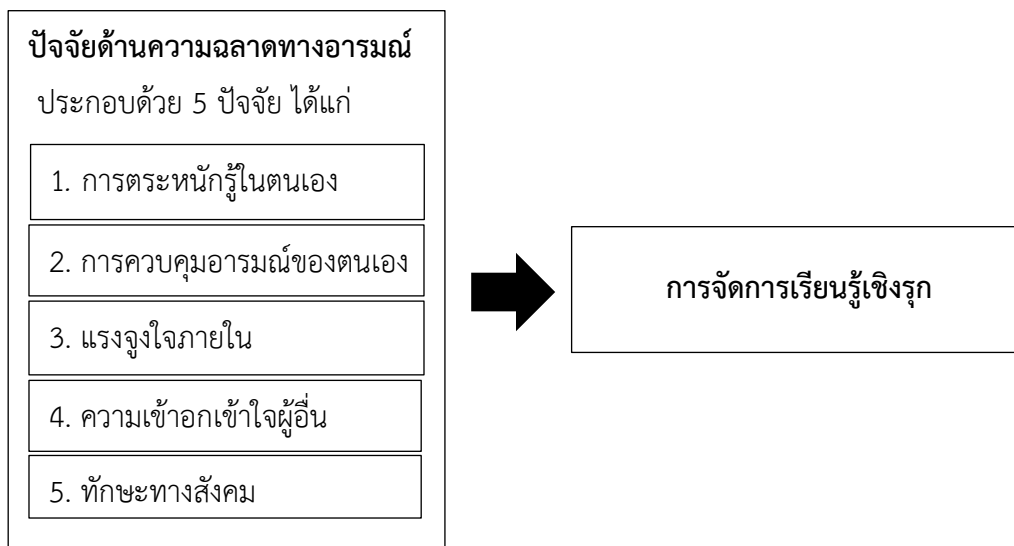
สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ตัวแปรทำนาย “ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์” ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง 3) แรงจูงใจภายใน 4) ความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น และ 5) ทักษะทางสังคม (Goleman, 1995; Bhounick, 2018; ศุภณัฐ ปานทอง และเอี่ยมพร หลินเจริญ, 2567)
2. ตัวแปรเกณฑ์ “การจัดการเรียนรู้เชิงรุก” ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนวคิดของนักวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีความหมาย 3) บทบาทของครู/ผู้ใหญ่ในการสนับสนุนการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อ วัสดุ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 5) การส่งเสริมทักษะการคิดและการสื่อสาร และ 6) การประเมินผลเพื่อพัฒนา (Shenker, Goss & Bernstein, 1996; อภินันท์ สิริรัตนจิตต์ และนธิ เหมมันต์, 2560; นิติธร ปิลาวาสน์ และสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2561; พชร ฝอยอิน, 2565 อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครู มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู (พงศกร พรหมเรืองโชติ, 2562; Valente, Monteiro & Lourenco, 2019) สามารถแสดงรายละเอียดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนาย และตัวแปรเกณฑ์ โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูปฐมวัยที่สอนโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 และเขต 2 จำนวน 169 โรงเรียน มีจำนวนห้องเรียนระดับการศึกษาปฐมวัยรวมจำนวน 547 ห้องเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) หากอ้างอิงจาก จำนวนห้องเรียน 1 ห้อง ต่อ ครู 1 คน ดังนั้นจะมีครูปฐมวัยรวมทั้งสิ้น 547 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี รวมทั้งสิ้น 300 คน เบื้องต้นผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*power โดยกำหนด ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) เท่ากับ .05 อำนาจการทดสอบ (Power) เท่ากับ .95 และขนาดอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ .15 จำนวนตัวแปรทำนาย (Number of predictors) เท่ากับ 5 ผลการคำนวณได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 89 คน แต่เพื่อชดเชยข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดตัวอย่างเป็น 300 คน จากนั้นใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยสุ่มโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจากแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา (เขต 1 และ เขต 2) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้เขตพื้นที่เป็นตัวแบ่ง (Strata) เขตพื้นที่ละ 50 โรงเรียน ดังนั้น สิ้นสุดขั้นตอนนี้จะได้โรงเรียนทั้งหมด 100 โรงเรียน ขั้นที่ 2 สุ่มครูปฐมวัย จากโรงเรียนที่สุ่มได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โรงเรียนละ 3 คน จากขั้นตอนการสุ่มนี้จะได้ครูปฐมวัยจำนวนทั้งสิ้น 300 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ สอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (5-Point rating scale) คือ (5 มากที่สุด-1 น้อยที่สุด) ครอบคลุมปัจจัย 5 ด้าน 1) การตระหนักรู้ในตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง 3) แรงจูงใจภายใน 4) ความเข้าใจผู้อื่น และ 5) ทักษะทางสังคม โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 25 ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยมีค่าความสอดคล้องระหว่างนิยามกับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00 โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณาข้อคำถามที่มีคุณภาพและใช้ได้ คือ จะต้องมียาค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ .50 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) ซึ่งถือได้ว่าแบบสอบถามนี้มีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อ และผลจากการนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างครูปฐมวัย จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในด้วยสูตรของครอนบาคทั้งฉบับ (ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์) เท่ากับ 0.95 และความเที่ยงรายด้านทั้ง 5 ด้าน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.91-0.96 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงอยู่ในระดับสูง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ (5 มากที่สุด-1 น้อยที่สุด) ครอบคลุมองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีความหมาย 3) บทบาทของครู/ผู้ใหญ่ในการสนับสนุนการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อ วัสดุ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 5) การส่งเสริมทักษะการคิดและการสื่อสาร และ 6) การประเมินผลเพื่อพัฒนา โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 30 ข้อ มีค่า IOC ทั้งฉบับ ตั้งแต่ 0.80-1.00 ซึ่งถือได้ว่าแบบสอบถามนี้มีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อ และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในด้วยสูตรของครอนบาคทั้งฉบับ (ตัวแปรการจัดการเรียนรู้เชิงรุก) เท่ากับเท่ากับ 0.96 และความเที่ยงรายด้านทั้ง 6 ด้าน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.89-0.97 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงอยู่ในระดับสูง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ จัดทำแบบสอบถามผ่าน Google Form จากนั้นนำส่ง QR Code และลิงก์ของแบบสอบถาม เพื่อส่งให้กับครูปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 20 วัน ได้ข้อมูลกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง 300 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยส่วนใหญ่

เป็นครูปฐมวัยเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 96.67 มีอายุในช่วง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนอยู่ในช่วง 10-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 65.67

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในคอมพิวเตอร์ โดยมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี เป็นรายด้าน และภาพรวมโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พร้อมทั้งแปลความหมายข้อมูล โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด, คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับน้อย, คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง, คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก และคะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด

4.2 การวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี เป็นรายด้าน และภาพรวมโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พร้อมทั้งแปลความหมายข้อมูล โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยเช่นเดียวกับด้านความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย

4.3 วิเคราะห์ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) และมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความฉลาดทางอารมณ์กับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์การถดถอยโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับความฉลาดทางอารมณ์
ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความฉลาดทางอารมณ์
1. ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง	3.82	0.62	มาก
2. ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง	3.81	0.62	มาก
3. ด้านแรงจูงใจภายใน	3.79	0.65	มาก
4. ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น	3.85	0.61	มาก
5. ด้านทักษะทางสังคม	3.83	0.57	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.82	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.61) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านทักษะทางสังคม ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.57) ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.62) และด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านแรงจูงใจภายใน ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.65)

2. ผลการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
1. การออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน	3.97	0.57	มาก
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีความหมาย	3.95	0.63	มาก
3. บทบาทของครู/ผู้ใหญ่ในการสนับสนุนการเรียนรู้	3.92	0.53	มาก
4. การใช้สื่อ วัสดุ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้	3.93	0.55	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
5. การส่งเสริมทักษะการคิดและการสื่อสาร	3.90	0.52	มาก
6. การประเมินผลเพื่อพัฒนา	3.87	0.55	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.92	0.53	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.57) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีความหมาย ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.63) ด้านการใช้สื่อ วัสดุ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.55) ด้านบทบาทของครู/ผู้ใหญ่ในการสนับสนุนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.55) และด้านการส่งเสริมทักษะการคิดและการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการประเมินผลเพื่อพัฒนา ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.55)

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้าน
กับการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย

ความฉลาดทางอารมณ์ ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y
ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (X_1)	1.000					
ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง (X_2)	.736**	1.000				
ด้านแรงจูงใจภายใน (X_3)	.747**	.723**	1.000			
ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น (X_4)	.748**	.793**	.705**	1.000		
ด้านทักษะทางสังคม (X_5)	.733**	.711**	.700**	.737**	1.000	
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Y)	.724**	.679**	.670**	.691**	.711**	1.000

** $p < .01$

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (X_1) ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง (X_2) ด้านแรงจูงใจภายใน (X_3) ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น (X_4) และด้านทักษะทางสังคม (X_5) มีความสัมพันธ์กันกับตัวแปรการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในทางบวกระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .670 - .724 ทั้งนี้ เรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ($r = .724$) ด้านทักษะทางสังคม ($r = .711$) ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น ($r = .691$) ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ($r = .679$) และด้านแรงจูงใจภายใน ($r = .670$) ตามลำดับ และเนื่องจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis: MRA) มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า ตัวแปรอิสระต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต้องไม่เกิน .80 นั้นแสดงว่า ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) (Stataiml, 2024) ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทำนาย (ตัวแปรอิสระ) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .700 - .793 จึงถือว่าไม่ฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้น

ผลการตรวจสอบกราฟ Normal P-P plot ของค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardized residual) ซึ่งพบว่า กราฟที่ได้ค่อนข้างเป็นเส้นตรง นั้นแสดงว่า ความคลาดเคลื่อน มีการแจกแจงใกล้เคียงแบบปกติ และผลจากการตรวจสอบกราฟ Scatterplot ของความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน (e) พบว่า ค่า e กระจายเหนือเส้น 0 และใต้เส้น 0 การกระจายเป็นไปอย่างสุ่ม ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน แสดงว่า ความแปรปรวนของ e มีค่าคงที่ หรือมีลักษณะเป็น Homoscedasticity ผลการตรวจสอบ ค่า Tolerance และค่า VIF พบว่า ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (X_1) ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง (X_2) ด้านแรงจูงใจภายใน (X_3) ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น (X_4) และด้านทักษะทางสังคม (X_5) มีค่า Tolerance ค่อนข้างสูง โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .645 - .810 มีค่า VIF ค่อนข้างต่ำ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 1.456 - 3.450 ซึ่งเกณฑ์ของค่า Tolerance ไม่ควรต่ำกว่า .10 และ ค่า VIF ไม่ควรเกิน 10 (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010) จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว จึงถือว่าตัวแปรอิสระ ทั้ง 5 ตัว ไม่มีความสัมพันธ์กันเองสูง หรือไม่เกิดปัญหา Multicollinearity

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ตัวแปรเข้าสมการทำนายโดยใช้การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ลำดับที่	ตัวแปรทำนาย	R	R^2	ร้อยละ	R^2 Change
1	X_1	.924	.855	85.50	.855
2	X_1, X_5	.934	.873	87.30	.018
3	X_1, X_5, X_4	.939	.881	88.10	.009

จากตารางที่ 4 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน มีตัวแปรที่ทดสอบแล้วว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัวแปร คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (X_1) ซึ่ง สามารถทำนายการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกได้ดีที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายเท่ากับ .855 คิดเป็นร้อยละ 85.50 เมื่อเพิ่มด้านด้านทักษะทางสังคม (X_5) เข้าไป พบว่า สามารถทำนายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้เพิ่มขึ้น มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายเท่ากับ .873 (R^2 change = .018) คิดเป็นร้อยละ 87.30 ทั้งนี้ เมื่อเพิ่มด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น (X_4) เข้าไปอีก สามารถทำนายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้น มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายเท่ากับ .881 (R^2 change = .009) คิดเป็นร้อยละ 88.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b)

ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) และการทดสอบนัยสำคัญ

ตัวแปรทำนาย	b	SE _b	β	t	p
ค่าคงที่	.728	.072		10.050	.000**
ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (X_1)	.658	.059	.765	11.162	.000**
ด้านทักษะทางสังคม (X_5)	.472	.058	.507	8.078	.000**
ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น (X_4)	.292	.062	.331	4.674	.000**
ค่าคงที่ (a) = .728 $R = .939$ $R^2 = .881$ $R^2_{adj} = .880$ $SE_{est.} = .185$ $F = 732.523$ * $p < .01$					

จากตารางที่ 5 พบว่า ตัวแปรทำนายที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย ประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (X_1) ด้านทักษะทางสังคม (X_5) และด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น (X_4) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรทำนายทั้ง 3 ตัวแปร กับตัวแปรการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเท่ากับ .939 ค่าความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการทำนายเท่ากับ .185 และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณของตัวแปรทำนายรวมทั้งค่าคงที่ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยชุดตัวแปรทำนายร่วมกันอธิบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัยได้ร้อยละ 88.10

สามารถเขียนสมการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = .728 + .658X_1 + .472X_5 + .292X_4$$

สามารถเขียนสมการทำนายในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$\hat{Z}_y = .765Z_{X_1} + .507Z_{X_5} + .331Z_{X_4}$$

สรุปผลการวิจัย

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านทักษะทางสังคม ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง และด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านแรงจูงใจภายใน

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีความหมาย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผลเพื่อพัฒนา

3. ปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) ประกอบด้วย 3 ด้านสำคัญเรียงตามลำดับ คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านทักษะทางสังคม และด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น โดยมีอำนาจในการทำนายร้อยละ 88.10 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่า .185

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูปฐมวัยมีความตระหนักรู้ และเข้าใจในภาระงานที่รับผิดชอบ และธรรมชาติของเด็กเล็กเป็นอย่างดี จึงสามารถจัดการอารมณ์ของตนเอง รวมถึงสามารถเข้าอกเข้าใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขจร บุตรแสงโคตร (2564) ที่พบว่า ครูมีความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อตรวจสอบรายด้าน พบว่า ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าครูปฐมวัยส่วนใหญ่สามารถเข้าใจความรู้สึก ความต้องการ และมุมมองของผู้อื่นได้ดี รองลงมา คือ ด้านทักษะทางสังคม และด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และสามารถรับรู้สถานการณ์ทางอารมณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งเพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และเด็กนักเรียน สำหรับด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก บ่งชี้ว่าครูสามารถจัดการอารมณ์ตนเองให้คงที่แม้ในสถานการณ์ที่ตึงเครียด ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ที่อาจต้องรับมือกับพฤติกรรมและความต้องการของเด็กที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สำหรับด้านแรงจูงใจภายใน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าครูมีความมุ่งมั่นจากแรงผลักดันภายในตนเอง เช่น ความตั้งใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หรือการตั้งเป้าหมายส่วนบุคคล ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Goleman (1995) ที่ระบุว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการทำงาน

ร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะในบริบทการศึกษา ซึ่งครูที่มีความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และสามารถจัดการอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม จะมีแนวโน้มสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าครูปฐมวัยมีความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย โดยธรรมชาติแล้วจะเน้นศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่างๆ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยวิธีการหรือเทคนิคต่างๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ (2565) ที่เน้นว่า การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยควรเน้น การลงมือปฏิบัติจริง” โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้มุ่งเน้นให้เด็กลงมือปฏิบัติจริงผ่านการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ เด็กจะได้ฝึกคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่าครูสามารถออกแบบแผนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปริญญา ไทလာ, อังคณา อ่อนธานี และจักรกฤษณ์ จันทะคุณ (2565) ได้อธิบายว่าการจัดการเรียนการสอนในวิถีของความปกติใหม่สำหรับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญอันจะส่งผลให้การเรียนการสอนนั้นเกิดประสิทธิภาพ โดยครูปฐมวัยจะต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์จริง สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับผู้เรียนในระดับปฐมวัยได้ อย่างไรก็ตาม ด้านการประเมินผลเพื่อพัฒนาพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด แม้จะยังอยู่ในระดับมากก็ตาม ทั้งนี้ อาจเกิดจากข้อจำกัดด้านเวลา เครื่องมือ หรือแนวทางที่ชัดเจนสำหรับการประเมิน ทำให้ครูบางส่วนยังไม่สามารถใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเต็มที่ ประเด็นนี้สะท้อนถึงความท้าทายของครูปฐมวัยในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากการประเมินในช่วงวัยนี้ต้องอาศัยการสังเกต การบันทึกพฤติกรรม และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมากกว่าการวัดผลแบบเป็นทางการ สอดคล้องกับ เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล (2567) ที่ได้อธิบายว่าการประเมินผลเพื่อความก้าวหน้า หรือ การประเมินผลระหว่างที่มีการจัดการเรียนการสอน (Formative assessment) จะมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ของผู้เรียน กล่าวคือ ผู้สอนจะได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัยมีอยู่ 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านทักษะทางสังคม และด้านความเข้าใจผู้อื่น โดยทั้งสามปัจจัยนี้สามารถร่วมกันทำนายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัยได้ถึงร้อยละ 88.10 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือและมีความแม่นยำในการทำนายสูง

ดังนั้น หากจะพัฒนาครูปฐมวัยให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเลือก ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านทักษะทางสังคม และด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความฉลาดทางอารมณ์มีบทบาทอย่างยิ่ง ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในระดับปฐมวัย การที่ครูปฐมวัยมีความสามารถในการตระหนักรู้ ในตนเอง จะทำให้เข้าใจอารมณ์ ความคิดได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งส่งผลต่อการควบคุมพฤติกรรมและการ แสดงออกทางสังคมได้ดีในเชิงบวก และส่งผลให้ครูมีการตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีการวางแผน การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้ง ครูที่มีการตระหนักรู้ ในตนเองสูงมักมีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถรับมือกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่ไม่คาดฝัน ในชั้นเรียนได้อย่างยืดหยุ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงศกร พรหมเรืองโชติ (2562) ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Valente, Monteiro and Lourenco (2019) ที่พบว่า ครูที่มี ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดีจะสามารถจัดการชั้นเรียนได้ดีด้วย สำหรับ ปัจจัยด้านการตระหนักรู้ในตนเอง พบว่า ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยมากที่สุด อาจอธิบายได้ว่า การตระหนักรู้ในตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ เพราะช่วยให้ ครูเข้าใจอารมณ์ ความคิด ความถนัด และข้อจำกัดของตนเองอย่างชัดเจน โดยไม่ปล่อยให้อารมณ์ เชิงลบส่งผลกระทบต่อการสอน อีกทั้งยังรู้ว่าตนเองควรปรับปรุงหรือพัฒนาด้านใด จึงทำให้ การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์จริงในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kanbur and Kirikkaleli (2023) ที่พบว่า ระดับความฉลาด ทางอารมณ์ของครู โดยเฉพาะครูที่มีความตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถเข้าใจ ผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจสูง จะมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ดี ส่วนทักษะทางสังคม เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างชัดเจน โดยครูที่มีทักษะ ทางสังคมที่ดีจะสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตนเองกับเด็ก ผู้ปกครอง รวมถึงเพื่อนร่วมงาน ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และความร่วมมือ ระหว่างบุคคลในชั้นเรียน ส่งผลให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Liew, Chen and Hughes (2010) ที่พบว่า ความสัมพันธ์เชิงบวก ระหว่างครูและนักเรียนจะช่วยเรื่องความมุ่งมั่นเชิงวิชาการ ความเชื่อมั่นในทักษะการเรียนรู้ และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Hughes, Cavell and Willson (2001) ที่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนสามารถ ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและเพื่อนร่วมชั้น และมีส่วนช่วยกระตุ้นให้นักเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมและงานที่ได้รับมอบหมายอีกด้วย สำหรับปัจจัยด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก และมุมมองของผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้ง มีบทบาท สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็กปฐมวัย ครูที่มีคุณลักษณะด้านนี้สามารถรับรู้ ถึงความต้องการเฉพาะของเด็กแต่ละคน และปรับเปลี่ยนวิธีการจัดกิจกรรมหรือการสื่อสาร ให้เหมาะสมกับพื้นฐานทางอารมณ์และพัฒนาการของเด็ก ส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกปลอดภัย

กล้าแสดงออก และพร้อมเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงตามแนวทางของการเรียนรู้เชิงรุก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ang and Dewitt (2024) ที่พบว่า การพัฒนาคุณภาพของครูบนฐานของความเอาใจใส่และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีผลเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อการปฏิบัติการสอนของครู โดยช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ควรส่งเสริมให้ครูปฐมวัยพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แรงจูงใจภายใน เพื่อให้ครูสามารถรักษาความมุ่งมั่นและตั้งใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างยั่งยืน

1.2 หน่วยงานทางการศึกษาควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการประเมินผลเพื่อพัฒนา ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้ เพื่อให้ครูสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้และปรับการจัดกิจกรรม ตลอดจนพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ควรเน้นการพัฒนาด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะทางสังคม และความเข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรพัฒนาครูปฐมวัย โดยเน้นการบูรณาการองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เข้ากับการอบรมหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของเด็กปฐมวัย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ด้านแรงจูงใจภายในเป็นองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แม้ภาพรวมของความฉลาดทางอารมณ์จะอยู่ในระดับมากก็ตาม ดังนั้น การวิจัยต่อไปจึงควรเน้นเจาะลึกว่า แรงจูงใจภายในมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ อย่างไร และจะส่งเสริมแรงจูงใจภายในได้ผ่านแนวทางใด

2.2 ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัยที่มีระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแตกต่างกัน เพื่อให้ได้สารสนเทศว่า ครูที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับสูงมาก มีลักษณะหรือรูปแบบความฉลาดทางอารมณ์ที่แตกต่างจากกลุ่มครูที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับปานกลาง หรือ ต่ำกว่าอย่างไร ซึ่งจะช่วยระบุจุดเน้นในการพัฒนาได้แม่นยำยิ่งขึ้น

2.3 จากการวิเคราะห์ถดถอยพบว่า ปัจจัยด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะทางสังคม และความเข้าใจผู้อื่น มีอิทธิพลสูงต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงควรพัฒนาโปรแกรม หรือ โมเดลการอบรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทั้งสามด้านนี้ แล้ววิจัยติดตามประเมินผลต่อเนื่องเพื่อยืนยันความสัมพันธ์ในเชิงปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ระดับปฐมวัย*. สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2568, จาก http://academic.obec.go.th/web/images/news/1661483574_d_3.pdf
- ขจร บุตรแสงโคตร. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต)*.
- นิติธร ปิลวาสน์ และสิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบและการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 19(1), น. 82-97.
- นพวรรณ มาสร้อย และปณัฐธรณ์ จารุชัยนิวัฒน์. (2564). บทบาทครูอนุบาลในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มลีลาวดี. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 16(2), น. 1-12.
- ปริญญา ไทยลา, อังคณา อ่อนธานี และจักรกฤษณ์ จันทะคุณ. (2565). เด็กปฐมวัยกับการส่งเสริมการเรียนรู้แบบใหม่ในวิถี New Normal. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 13(1), น. 187-202.
- พงศกร พรหมเรืองโชติ. (2562). *ความฉลาดทางอารมณ์ของบุคลากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อปัจจัยความสำเร็จในการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช)*.
- เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล. (2567). การวิเคราะห์สมรรถนะครูด้านการประเมินผลการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดปทุมธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 18(2), น. 82-94.
- รัตน์วดี รอดภิรมย์. (2565). *ความเป็นครูปฐมวัยผู้มุ่งมั่น. วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 4(1), น. 71-88.
- ศิริชัย กาญจนวาสิ. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภณัฐ ปานทอง และเอื้อมพร หลินเจริญ. (2567). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(2), น. 537-548.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *ระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล* สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2568, จาก <https://portal.bopp-obec.info/obec67/publicstat/report>

- อภินันท์ สิริรัตนจิตต์ และณฐิ์ เหมม้นต์. (2560). สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคณาจารย์มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 8*. (น. 180-192). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Ang, C. T., & Dewitt, D. (2024). The heart of teaching: can empathy-focused CPD elevate tutoring?. *Journal of Research, Innovation, and Strategies for Education*, 1(3), pp. 14-28.
- Bhoumick, P. (2018). It's Really Matter: Review of the book, Emotional Intelligence: Why it can matter more than IQ' by Daniel Golema. *Research Journal of Humanities and Social Sciences*, 9(3), pp. 639-644.
- Golden, B. (2024). *How teachers' emotional intelligence impacts the classroom*. Retrieved May 3, 2025, from <https://www.psychologytoday.com/us/blog/overcoming-destructive-anger/202408/how-teachers-emotional-intelligence-impacts-the-classroom>
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. New York: Bantam Books.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). New York: Pearson.
- Hughes, J. N., Cavell, T. A., & Willson, V. (2001). Further support for the developmental significance of the quality of the teacher–student relationship. *Journal of School Psychology*, 39(4), pp. 289-301.
- Kanbur, O., & Kirikkaleli, N., O. (2023). Interaction between teachers' emotional intelligence and classroom management. *Perspectives in Education*, 41(2), pp. 3-15.
- Liew, J., Chen, Q., & Hughes, J. N. (2010). Child effortful control, teacher-student relationships, and achievement in academically at-risk children: Additive and interactive effects. *Early Childhood Research Quarterly*, 25(1), pp. 51-64.
- Shenker, J. I., Goss, S. A., & Bernstein, D. A. (1996). *Instructor's Resource Manual for Psychology: Implementing Active Learning in the Classroom*. Retrieved May 3, 2025, from [http://s.psych/uiuc.edu/~jskenker/active.html](http://s.psych.uiuc.edu/~jskenker/active.html)
- Stataiml. (2024). *Thresholds for detecting multicollinearity*. Retrieved May 8, 2025, from https://stataiml.com/posts/60_multicollinearity_threshold_ml/
- Valente, S., Monteiro, A., & Lourenco, A., (2019). The relationship between teacher's emotional intelligence and classroom discipline management. *Psychology in the Schools*, 56(5), pp. 741-750.